

HERSCHT 07769

László Krasznahorkai

HERSCHT 07769

Vertaald uit het Hongaars
door Mari Alföldy

De vertaalster ontving voor deze vertaling een werkbeurs
van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De vertaling kwam tot stand met steun van de Stichting Hongaars
Vertalershuis (MFHA)

Oorspronkelijke titel *HERSCHT 07769*. Uitgeverij Magvető, Boedapest
© 2021 László Krasznahorkai
© 2023 Nederlandse vertaling Mari Alföldy / Uitgeverij Wereldbibliotheek
Alle rechten voorbehouden
Omslagontwerp Nico Richter
Omslagbeeld © Laura M. Vear / Getty Images
Foto auteur © Koos Hageraats
NUR 302
ISBN 978 90 284 5304 3
www.wereldbibliotheek.nl

Hoop is een vergissing

Aan Angela Merkel, kanselier van de Bondsrepubliek Duitsland, Willy-Brandt-Straße 1, 10557 Berlin, dat schreef hij op de plaats van de adressering, en vervolgens links bovenin, op de gebruikelijke plaats van de afzender, alleen 'Herscht 07769', niets meer, om als het ware het vertrouwelijke karakter van de zaak aan te geven, en hij meende dat het hoe dan ook niet nodig was om op de envelop al te veel woorden te besteden aan de precieze aanduiding van zijn eigen persoon, want het postsysteem zou het antwoord op grond van de postcode automatisch naar Kana sturen, en hier in Kana zou hij toch wel gevonden worden aan de hand van zijn naam, en datgene waar het echt om ging, dat stond op het zorgvuldig in vieren gevouwen briefpapier dat hij nu in de envelop schoof, in zijn eigen woorden, te beginnen met de aanhef waarin hij stelde dat mevrouw de kanselier als geschoolde natuurwetenschapper vast meteen zou begrijpen wat hij hier in het Thüringse Kana bedoelde als hij haar er vriendelijk op wees dat iemand in haar positie zich naast het dagelijkse wel en wee van het land ook wel eens met problemen moest bezighouden die schijnbaar ver van het leven van alledag af stonden, en dat zij dat des te meer moest doen als die problemen het leven van alledag met de meest verwoestende aanvallen bestookten, want er was werkelijk sprake van aanvallen, feiten die het land, en naar zijn mening de hele mensheid, in de grond van hun bestaan bedreigden en de maatschappelijke orde schokten, die uit verschillende richtingen tegelijk opdoemden, waarvan hij nu slechts het belangrijkste aan de orde wilde brengen, te weten de alarmsignalen vanuit de natuurfilosofie afkomstig uit de procesbeschrijvingen van de vacuümexperimenten, die vragen opwerpen die niet te

beantwoorden zijn, aangezien het duidelijk geworden was – een hele tijd geleden al, hem had de informatie echter nu pas bereikt – dat in de volgens de volkstaal geïnterpreteerde *totaal lege ruimte* zich allerlei gebeurtenissen afspeelden, hetgeen hem op zichzelf al reden genoeg leek voor de leider van het land, tevens een van de invloedrijkste personen in de wereld, om dit, en niets anders, de hoogste prioriteit te geven, ze zou de Veiligheidsraad bijeen moeten roepen, dat zou wel het minste zijn, want waar het hier om ging was niet zomaar een politieke kwestie, maar een kwestie van existentieel belang, en hij schetste zeer beknopt de details, heel beknopt maar, want hij meende dat hij het hier het best kort kon houden, hij wist immers dat de geadresseerde heel weinig tijd zou hebben om zijn brief te lezen, en waarom zou hij ook lang uitweiden als hij feitelijk met een deskundige te maken had, hij ondertekende de brief, vouwde hem twee keer op en schoof hem in de envelop, nee, zei hij, het is niet goed, en hij haalde hem eruit, maakte er een prop van en gooide die op de grond, ik moet er namelijk van uitgaan, zei hij tegen zichzelf in zijn hoofd, zoals gewoonlijk, dat mevrouw de kanselier afgestudeerd natuurkundige is, waardoor zij geen gedetailleerde uitleg nodig heeft, ik moet er niet omheen draaien, maar meteen ter zake komen, zodat ze meteen begrijpt hoe belangrijk deze aangelegenheid is, met andere woorden dat ze onmiddellijk iets moet doen, de Veiligheidsraad, dat is wel het minimum, hij zette zijn ellebogen op de tafel en liet zijn kin op zijn gevouwen handen rusten, daarna bukte hij om het stuk papier op te rapen, streek het glad en las nog eens door wat hij had geschreven, en omdat hij een pen had die blauw, groen en rood schreef, haalde hij die tevoorschijn, drukte op het knopje van rood en onderstreepte daarmee meerdere keren de woorden ‘dat is wel het minimum’ na ‘de Veiligheidsraad’, ten slotte knikte hij ernstig, alsof hij toch zijn goedkeuring gaf aan het geheel, en vouwde het papier netjes weer in vieren, zoals daarnet, langs dezelfde lijnen, schoof het weer in de envelop en ging meteen op weg naar het postkantoor, waar slechts twee mensen voor hem stonden, de eerste was snel klaar, maar de

tweede, die er met een klein pakketje in de hand stond, stelde de loketbediende allerlei vragen, hoeveel het was gewoon, hoeveel als hij zijn brief met DHL ExpressEasy én aangetekend verstuurde, of alleen met DHL ExpressEasy, of alleen aangetekend, hij bleef maar doorgaan, hij rekte de zaak door steeds nieuwe vragen te stellen, daarna humde hij alsof hij maar heel moeilijk een keuze kon maken in deze aangelegenheid, terwijl hij, die achter hem in de rij stond, deze keer niet veel tijd had met de verlengde lunchpauze, want de Boss had hem bijna niet laten gaan, hij vertrouwde Florian niet, het was aan hem te zien dat hij kiespijn een onacceptabele verklaring vond, een Duitser heeft geen kiespijn, snauwde hij tegen hem, maar hij kon niets anders doen, hij moest hem wel vrij geven, een half uur voor de lunchpauze, om naar de tandheelkundige kliniek te gaan, maar alleen naar dokter Katrin, en in geen geval naar dokter Henneberg, want voor die man was hij bang, en om eerlijk te zijn was het inderdaad niet al te overtuigend dat hij weer kiespijn als excuus aanvoerde, maar hij kon niet veel anders, hij had namelijk de moed niet om hem de waarheid te vertellen, en dat was vanaf het begin zo, want hij wist maar al te goed – hij kende de Boss immers wel – dat hij hem door hem bij de zaak te betrekken een blik zou gunnen in zijn diepere zelf, of – om precies te zijn – in dat enige verborgen vakje van zichzelf waar de Boss nog niet had kunnen doordringen, daar had alleen mevrouw Ringer toegang toe, en de Boss mocht er ook nu niet komen, want hij wilde hem zijn enige geheim niet verraden, dat als enige niet, want voor de rest vertelde hij hem heel veel, of beter gezegd, de Boss had bijna alles uit hem getrokken, hij was dus als een open boek voor de Boss, ik weet alles over jou, zei die dan ook regelmatig, ook wat jij niet over jezelf weet, jij bent mijn verantwoordelijkheid, dus je moet mij altijd alles vertellen, en als je dat niet doet, dan voel ik dat toch wel aan, en dan weet je wel wat er gebeurt, en Florian wist het inderdaad, want sinds de Boss er een stokje voor had gestoken dat hij bakker zou worden, en hem werk gaf in zijn zaak, waar hij ook gevelreiniger werd, had hij ontelbaar veel klappen van hem gekregen, om alles, want alles

wat hij deed was verkeerd, dit moest niet zo, dat moest niet daar, en niet nu maar later, en niet later maar nu, niet hiermee maar daarmee, niet zo hard, niet zo zacht, nooit was iets goed genoeg voor hem, terwijl hij al bijna vijf jaar met hem werkte, dus nee, over deze zaak moest hij zijn mond houden, en Florian hield inderdaad zijn mond, echt vanaf het allereerste begin, dat wil zeggen het moment waarop er voor het eerst een bliksemschicht door hem heen ging, hij was net te voet onderweg van meneer Köhler naar huis en dacht na over alles wat er besproken was, want om eerlijk te zijn had hij hem lang, heel lang niet begrepen, meneer Köhler, hij had niet begrepen wat hij wilde zeggen, pas op dat moment, onderweg naar huis, toen hij opeens, alsof hij werkelijk door een bliksemschicht was getroffen, opeens doorhad waar het werkelijk om ging, en hij schrok heel erg, en vroeg zich af of dit nu betekende dat het complete heelal berustte op het onverklaarbare feit dat in een gesloten vacuümruimte op elke miljard materiedeeltjes altijd een miljard antideeltjes ontstonden, en dat die tegengestelde deeltjes elkaar wederzijds vernietigden, tot het moment dat na het éénmiljardéerste materiële deeltje opeens, niemand weet waarom, het éénmiljardéerste antideeltje niet kwam opdagen en dat ene materiële deeltje achterbleef in het bestaan, of misschien ook zelf het bestaan creëerde, als overvloed, als surplus, als een overschot – als een fout, en dat alles daaruit en daardoor was ontstaan, hetgeen dus betekende dat het complete heelal zonder die fout niet zou bestaan –, daar schrok hij zo van dat hij moest blijven staan om steun te vinden bij de muur, en toen hij aan het eind van de Oststraße links afsloeg en over de Fabrikstraße in de richting van het winkelcentrum liep, werd hij door een golf van hitte overspoeld, zijn hoofd dreunde, zijn benen trilden, hij was eenvoudigweg niet in staat om verder te lopen, volgens meneer Köhler had de wetenschap hier namelijk vooralsnog geen verklaring voor, maar toen hij dat had gezegd, was Florian nog blijven steken bij zijn opmerking dat er iets uit het niets kon ontstaan, dat had meneer Köhler namelijk gezegd, dat het proces in een gesloten vacuüm ermee begon dat in het niets uit het niets

opeens iets ontstond, waarmee die gebeurtenis een aanvang nam die evenwel volkomen onmogelijk was, maar toch begon alles met de geboorte van de één miljard materiedeeltjes en tegelijkertijd met die van één miljard niet-materiedeeltjes, die elkaar onmiddellijk vernietigden, waarna uit dit proces fotonen vrijkwamen, hij was nog bij die zin van meneer Köhler blijven hangen, die wilde hij kunnen bevatten, zodat alleen meneer Köhlers stem hem bereikte, die probeerde de uitkomst van dit alles uit te leggen, die volgens hem nog schokkender was, maar de essentie daarvan kreeg pas scherpere contouren voor hem toen hij voorbij het verlaten stationsgebouw liep, en langs de heilige die met een lans in zijn hand op een grote ijzeren ring bevestigd was, en hij sleepte zich voort voor de dichtgetimmerde ramen, hij sjokte door de verlaten straten, tot hij op de een of andere manier toch bij het huis kwam waar hij woonde,

in het niets uit het niets

en hij sleepte zich verder, de trap op, alsof hij in elkaar geslagen was, om mevrouw Ringer te bezoeken was het te laat, dus wat kon hij anders doen dan naar huis toe gaan, maar hij kreeg de sleutel zo moeilijk in het slot, de deur ging zo moeilijk open en in de keuken hing zo'n dichte mist alsof een of andere boosaardige kracht wilde verhinderen dat hij eindelijk zijn gewone plek in de keuken kon bereiken en daar neer kon ploffen, hij was gebroken, hij zat er maar met zijn hoofd tussen zijn handen geklemd zodat het niet uit elkaar zou spatten, en zijn gedachten konden ook alleen nog maar voortstompelen, geen wonder dus dat de volgende dag, toen hij bij de Boss in de auto stapte op de hoek van de Christian-Eckardt-Straße en de Ernst-Thälmann-Straße, deze ook meteen merkte dat er iets niet in orde was met Florian, hij vroeg ook meteen: wat is er, godverdomme, wat is er nou weer met jou aan de hand, en toen Florian alleen zijn hoofd schudde en zijn blik naar voren richtte, voegde hij er alleen aan toe: verdomme, het begint weer goed vandaag, wat zie

je er trouwens uit, je hebt je niet eens geschoren, waarmee hij natuurlijk bedoelde dat Florian weer de kolder in de kop had, terwijl dat niet zo was, het drukte alleen zwaar op hem, alles wat meneer Köhler gisteren had gezegd, het was niet zo makkelijk allemaal, want eerst moest hij meneer Köhler begrijpen, hij moest begrijpen wat het betekende wat meneer Köhler had gezegd, en dat was op zichzelf al moeilijk genoeg, omdat hij niets van natuurkunde wist behalve het kleine beetje wat hij deels sinds zijn kinderjaren bij elkaar had gelezen, deels op de School voor Volwassenen had kunnen meekrijgen bij de cursus die onder de hoofdtitel 'De moderne wegen van de natuurkunde' werd gegeven in het gebouw van het Lichtenberg-Gymnasium, want hij had alleen basisschool en een bakkersopleiding, elke dinsdagavond zat hij dus hij tussen de cursisten, twee jaar lang, op de berg, in de Schulstraße, en hij zat er maar te luisteren en aantekeningen te maken, want hij maakte het jaar braaf vol en liet zich het jaar daarop meteen weer inschrijven om hetzelfde opnieuw aan te horen, want er was veel wat hij de eerste keer niet had begrepen, en het was fijn om naar de docent te luisteren, meneer Köhler, die opnieuw 'de wondere wereld van de elementaire deeltjes' uiteenzette, zoals hij het zelf noemde, en daaruit kwam het dan ook voort dat meneer Köhler hem aanbood om hem alles uit te leggen wat hij nog niet begreep van de wondere wereld van de elementaire deeltjes, als hij hem zou helpen om in zijn tuin aan de Oststraße een grote verdorde spar te kappen, hij had namelijk aan het einde van het tweede jaar moed gevat en was op de afsluitende avond op meneer Köhler afgestapt in de parterre van het Lichtenberg-Gymnasium, waar meneer Köhler zijn volks-cursussen hield, om te zeggen dat hem niet alles helemaal duidelijk was van wat hij in de afgelopen twee jaar had gehoord, geen probleem, hij mocht hem komen bezoeken, als hij zou helpen die boom om te kappen, en hij liet meneer Köhler natuurlijk helemaal niets doen, het volgende weekend hakte hij die boom helemaal alleen om voor meneer Köhler, hij zaagde ook de takken af en droeg ze naar het tuinhek, en vervolgens pakte hij de boomstam vast, terwijl me-

neer Köhler verbijsterd toekeek, en bracht die in zijn geheel naar de straat, alsof het een of ander takje was, en legde hem bij de rest van het hout, zodat het later door een wagen zou kunnen worden opgehaald, het was niets bijzonders, maar daar kwam niet alleen uit voort dat meneer Köhler hem alles nog een keer uitlegde, maar ook dat hij vanaf die tijd elke donderdag om zeven uur meneer Köhler mocht bezoeken, dat had meneer Köhler zelf aangeboden, eerst alleen de volgende donderdag, en daarna de daaropvolgende, en het werd een traditie, en nu stond hij dan hier op het postkantoor, waar die oude vrouw haar pakketje maar niet verstuurd kreeg, terwijl hij nog maar twintig minuten van zijn lunchpauze over had, wat moest hij tegen de Boss zeggen als hij weer te laat kwam, hij kon niet blijven beweren dat er zoveel mensen voor hem waren geweest bij de tandarts, want de Boss wist ook wel dat daar tegen deze tijd bijna niemand meer was, na twaalf uur werden er niet eens meer nieuwe patiënten binnengelaten, dus dat kon hij niet zeggen, het beste zou zijn als hij hier snel klaar was, en hij keek maar naar Jessica, die de oude vrouw geduldig bleef antwoorden, maar toen hij eindelijk aan de beurt was, ging het ook niet zo een-twee-drie, want nu begon Jessica de tijd te rekken, zo van hé, wat is dit nou, Florian?, Angela Merkel nog wel?!, wat denk jij wel niet, dat jij haar zomaar een brief schrijft, en zij zal dat zeker gaan lezen, hè?, daar kon hij niets op zeggen, want Jessica stond er niet bepaald om bekend dat ze veel begrip kon opbrengen voor gebeurtenissen die afweken van de gewone gang van zaken hier op het postkantoor, Jessica en haar man, die van de Bachstraße hierheen waren verhuisd, gingen ervan uit dat de dingen allemaal eender en overzichtelijk waren, en Jessica's man, meneer Volkenant, overtroefde haar zelfs vaak, al die kletspraat was niet nodig, de dingen waren gewoon simpel, daar was geen klap aan, wat hem, Florian aan heel iets anders deed denken, zoals ook nu, op het moment dat meneer Volkenant achter Jessica uit de pakkettenopslag riep: echt niet, want als je dit wilt doen, de brief versturen voor 80 cent, dan is dat alsof je 80 cent uit het raam gooit, dat is toch simpel te begrijpen, en dan weer: geen klap aan,

wat hem weer aan de klappen deed denken die hem te wachten stonden, en hij probeerde Jessica tot haast te manen, en hij telde de 80 cent al uit en gaf hun geen van beiden antwoord, waarna zij ook niet verder aandrongen, maar alleen elkaar aankeken met een blik van wat maakt het ook uit, Jessica haalde haar schouders op en knalde met een grimas een stempel op de envelop met een gezicht alsof ze wilde zeggen dat voor haar part Florian zijn geld uit het raam mocht gooien op de manier die hij maar wilde, en de Boss zei ook geen woord, hij gaf Florian alleen een oorvijs, hij begon niet over dit en dat, hij gaf hem alleen een draai om zijn oren zoals altijd, en Florian trok alleen zijn nek in en gaf geen uitleg, wetende dat hij daar toch niets mee op zou schieten, hij was 17 minuten te laat, het was 12.47, wat had hij dan moeten zeggen?, dat er veel mensen voor hem waren geweest bij dokter Katrin?, het had helemaal geen zin om hiermee door te gaan, de Boss wist toch wel dat hij niet bij de tandarts was geweest, maar hij kon er ook niet in berusten dat Florian geheimen voor hem had, jij mag geen geheimen voor mij hebben, schreeuwde hij tegen hem in de auto terwijl ze bij de kruising van 88 de weg naar Bibra op reden, maar Florian hield vol, hij gaf geen antwoord en bleef strak voor zich uit staren, en dat was vooralsnog voldoende, want de Boss zei ook niets tegen hem tot ze in Bad Berka aankwamen, en ook daar snauwde hij alleen 'schiet jij eens op' en 'pak die klote-Kärcher toch eens', maar na de chemische behandeling schrobden ze nog steeds zwijgend het plaveisel, waar een of andere 'achterlijke idioot' een verf had laten vallen die er niet zomaar af ging, waarna zij erbij waren gehaald, want zij waren inmiddels bekend in heel Oost-Thüringen, de Boss bood een goede prijs en hij leverde ook altijd betrouwbaar en precies werk, van een bevredigende kwaliteit, het maakte helemaal niets uit wat er was gemorst of wat voor graffiti er verwijderd moest worden, het spectrum was heel breed, ze deden alles, schoonmaken, beveiliging, zandstralen, krassen in glas, en ze werden zelfs gevonden voor klussen als het verwijderen van kauwgom, dus bijna alles paste in het spectrum, zoals de Boss het noemde, het spectrum moest zo breed

zijn dat alles erin paste, niet alleen graffiti, maar alles, want daar leven we van, begrijp je, natuurlijk begrijp je het niet, zo'n kolos, en hij begrijpt nooit wat, want zo noemde hij hem als hij goedgehumourd was, dan kwam hij met die kolos, zo'n kast van een vent, zei hij dan, één bonk spieren, en hij begrijpt helemaal niks, want hem interesseert alleen het universum, het universum, ja hoor, tuurlijk, en hij gaf een klap op het stuur, keek hem heel even aan en hij was allang niet meer zo vrolijk, hij leek de woorden wel uit te spugen, Florian moest het universum maar aan de joden overlaten, hij moest zich met praktische zaken bezighouden, kende hij wel het hele Duitse volkslied uit zijn hoofd, elke regel?, want hij moest weten: een Duitser pakte de zaken altijd bij het begin aan, snapte hij het?, en niet bij het derde couplet, die hele shit is ons opgedrongen door een of andere liberale bende criminelen, godsklere, waarom zouden we ons eigen volkslied niet van het begin tot het eind mogen zingen, dit mag niemand van ons afpakken, de klerelijers, want dit is de basis van alles hier, maar toen schreeuwde hij al als een wilde, want van opwinding omdat het complete volkslied weer in zijn gedachten was gekomen had hij het gaspedaal diep ingedrukt, bij de beklemtoonde woorden ging hij bijna op het pedaal staan, waardoor de motor van de Opel begon te loeien en hij moest toch al hard brullen om de herrie te overschreeuwen, zing, Florian, zing, schijf aan de klerelijers, laat dat prachtige eerste couplet maar klinken, en het tweede couplet, het kan toch niet zo zijn dat iemand anders ons hier vertelt wat ONS VOLKSLIED is, en dan moest Florian onmiddellijk zingen:

*Deutschland, Deutschland über alles/
Über alles in der Welt/
Wenn es stets zu Schutz und Trutze/
Brüderlich zusammen hält...*

de motor loeide, honderdvijfendertig, honderdveertig, dat was meestal het maximum dat de Boss aandurfde met de Opel, zo

scheurden ze naar de volgende en de daaropvolgende klus, Florian had dus ook nu geen kans om hieraan te ontkomen, want hij moest bijna altijd zingen als ze in de Opel ergens heen reden, je hebt een stem als een kraai, ben jij geen jood? dreunde hij elke keer, en hij snauwde hem ook dit keer toe: hé, stuk ongeluk, je zult nooit in de Semperoper optreden, zeker weten, en hij nam wat gas terug als om uit te drukken hoezeer hij Florian minachtte, en iedereen die zo vals zong, een Duitser had een mooi zuiver gehoor, zei hij altijd, dus hij moest stoppen met zijn zaterdagse bezoeken aan mevrouw Ringer, en in plaats daarvan moest hij op de vrijdagmiddag meteen zijn overall wassen en op de radiator leggen zodat die de volgende dag min of meer droog zou zijn, en elke zaterdag moest hij om elf uur bij de repetitie zijn om zijn gehoor te ontwikkelen, maar zijn gehoor werd niet beter, en de kraaiestem bleef, maar ook het zingen van het volkslied in de Opel bleef, die de Boss tweedehands had gekocht, niet lang nadat hij hem had aangenomen, de auto was toen vierenhalf jaar oud, en er moest natuurlijk regelmatig aan gesleuteld worden, er ging regelmatig iets aan kapot, zo gaat dat met een oude auto, bromde de Boss, maar hij viel die niet af, hij prees hem juist, want deze was tenminste Duits, zei hij geprikkeld, en een Opel bleef wel altijd een Opel, zo was het toch?, maar je moest er af en toe wel aan sleutelen, want de Amerikanen hadden dit meesterwerk verprutst, ja heel erg verprutst, dus hij kluste er flink aan, en hij kluste graag, en uitsluitend in zijn eentje, Florian hoefde dan niet naar het erf van de Boss te komen, hij mocht het niet eens betreden, wat hij sowieso nooit zou hebben gedaan vanwege de hond, een enkele keer besprak de Boss wel eens iets met Wagner, de buurman, en met hem alleen, en het bleef bij praten, hijzelf was de enige die de Opel mocht aanraken, weet jij wel wie Adam Opel was?, vroeg hij hem wel eens in de auto en Florian stond meteen met het antwoord klaar, hij was de vader van Wilhelm en Carl, alsof het een mop was die ze allebei graag bleven herhalen, maar de Boss corrigeerde hem, het was Wilhelm VON Opel en Carl VON Opel, maar Florian herhaalde het niet graag, want hij vond het niet grappig en ook niet

interessant, eerlijk gezegd verveelde het hem een beetje, ik verveel je, hè?, zei de Boss, die zijn stemming aanvoelde, als hij hem weer het stukje liet opvoeren, welnee, zei Florian hoofdschuddend zonder veel overtuiging, jawel, je vindt het maar saai, ik weet het, ik verveel je, ik weet het heel goed, schreeuwde de ander dan om boven het geluid van de Opel uit te komen, en een tijdlang zaten ze zwijgend in de Opel en daarna kreeg Florian een pets in zijn nek, zoals de Boss die schertsend noemde, zomaar onverwachts een pets, en daarmee was de zaak wat hem betrof dan ook afgedaan, hetgeen Florian allang als vanzelfsprekend beschouwde, want de Boss sloot een onderwerp altijd met een oorvijs af, en hij trok dan altijd zijn nek in, als om te laten zien dat hij accepteerde dat dit zijn lot was, maar zijn lot was de Boss, een lot waar niets aan te veranderen viel, hij accepteerde het, en hij wachtte op het antwoord uit Berlijn, maar toen het antwoord overduidelijk uitbleef, begon hij regelmatig terug te gaan naar het postkantoor, als hij het redde om er voor sluitings-tijd te komen, aangezien meneer Volkenant om zes uur het postkantoor sloot, terwijl zij vaak later terugkwamen met de Opel, zodat het geen zin meer had om naar de Altstadt te hollen om het nog eens te vragen, aangezien ze toch niet meer open zouden zijn, maar een enkele keer slaagde hij er wel in, en hij deed hetzelfde met de postbode, van wie hij wist dat die 's avonds altijd bij de Iks zat te drinken tot sluitingsuur, hem vroeg hij het ook, maar nee, ze schudden allebei hun hoofd, de postbode en ook Jessica, en de postbode deed het zelfs zonder dat hij werd gevraagd, vooral tegen sluitings-tijd, nee, nee, niets, zei hij dan, en na een tijd vroeg de Boss dan ook: waarvoor ga jij zo vaak naar die Jessica, vertel het nou maar, en wat moest hij daar nu op zeggen, je vindt haar, leuk, hè?, mooi is dat, die zit achter een getrouwde vrouw aan, wat een giller, zei hij grijnzend, en hij begon zich op de knieën te slaan, wat alleen maar een aanloop was, want meteen daarna begon hij op zijn eigen wijze te lachen, hij opende zijn mond maar maakte geen geluid en zat alleen zijn hoofd te schudden met die open mond, naar het gezicht van de ander gebogen, hij vond dat grappig, en hij lachte altijd zo,

net als nu, en gaf hem nog een ferme stomp in zijn rug, en nog eens, wat Florian als iets van erkenning had moeten opvatten, maar zoiets haalde Florian er niet uit, hij werd alleen rood en glimlachte krampachtig alsof hij bekende waarvan hij werd verdacht, en hij maakte zich uit de voeten om buiten het gezichtsveld van de Boss te komen, want zolang hij in zijn buurt was, moest hij altijd verschrikkelijk op zijn hoede zijn, hij kon namelijk nooit weten waar hij nu weer mee zou komen, dit was tot nu toe nog het beste, dat hij hem ervan beschuldigde een oogje op Jessica te hebben, want hij kon er nog veel slechter tegen als hij begon over het vaderland dat iedereen nodig had en dat hij, Florian, er beter aan deed de zaak niet te lang uit te stellen, en dus zich aan te sluiten en een toelatingsverzoek te doen tot het peloton, zo noemde hij zijn maten, het peloton, en hoewel het niet helemaal duidelijk was wat dat voorstelde, wist hij maar al te goed dat hij daar niet bij wilde zijn, hij was bang voor hen, heel Kana kende hen, de nazi's, zeiden de mensen, en wat de Boss steeds dringender van hem eiste klonk des te dreigender omdat hij te midden van die nazi's niet alleen de Boss had moeten bevechten, wat hij met liefde deed, maar ook hen, weliswaar zonder liefde, want hij kon er zeker van zijn, hij kende hen goed genoeg, dat ze hem niet met rust zouden laten, hij zou zich ook moeten laten tatoeëren, maar daar was hij nog banger voor dan voor de tandarts, hij wilde niet getatoeëerd worden, geen IJzeren Kruis, geen wapen met de adelaar met rode tong, die de Boss hem enthousiast aanraadde, van de gedachte alleen al kreeg hij kippenvel op zijn arm, als de naald in zijn herinnering naar boven kwam, en het angstaanjagend zoemende tatoeëerapparaat, dat hij wel eens had gehoord als hij na de repetitie met de Boss mee moest gaan naar de studio van Archie omdat een van de nieuwe leden, of een van de oude, onder de naald ging, terwijl de anderen buiten stonden te wachten, hij had willen rennen, als een bezetene de andere kant op rennen, weg van de plek waar die naald en dat tatoeëerapparaat aan het werk waren, dus nee, en hij sprak dit ook duidelijk uit, voor zo goed als hij kon, nee, hij zou zich nooit laten tatoeëren, het was zijn stijl niet,

voegde hij er zachtjes aan toe, waarop de Boss natuurlijk rood aanliep van woede, hoezo, hoor jij dan niet bij ons?!, je hoort bij ons!, waar ik bij hoor, daar hoor jij ook bij, want, hoe vaak moet ik het je nog zeggen, jij bent mijn verantwoordelijkheid, of, hoe vaak moet ik het nog in die dove oren van je schreeuwen dat je erover moet nadenken en een keuze moet maken, of het IJzeren Kruis, of het wapen met de adelaar met rode tong, maar je moet niet te lang nadenken, want volgende week ga je met me mee en ga je bij Archie onder de naald, klojo, al kom je er jankend vandaan, maar godzijdank had hij het tot dusver kunnen ontlopen, en hij was nog nooit bij Archie onder de naald gegaan, al had hij regelmatig de Boss' gespierde borstkas moeten bewonderen met het IJzeren Kruis erop, omdat ik het heb verdiend, zei hij, en jij moet het ook verdienen, en meer zei hij niet, hij liet zijn hemd weer zakken en zei alleen tegen de anderen als verklaring voor het feit dat Florian nog geen tatoeage had laten zetten dat hij net een kind was dat in bed plaste, het probleem was alleen dat hij zo sterk was, zo enorm sterk, zeg ik jullie, dat we hem met nog geen vijf man zouden kunnen vasthouden om hem onder de naald te laten gaan, begrijpen jullie wel, nog niet met vijf man, jongens, zo is het nu eenmaal, hij is zo sterk als een beer, laatst zijn we op de 88 van de weg af geraakt vanwege het werk aan de weg daar, we zaten vast in de modder en de rechterkant kon ik met geen mogelijkheid eruit krijgen, en toen stapte hij gewoon uit de auto, en pakte de hele Opel op, met mij erin, begrijpen jullie wel?, en zette hem terug op de weg, dus we moeten hem overhalen, zodat hij het zelf wil, waarop de anderen niets zeiden, alleen de Boss aankeken, die niet goed tegen die zwijgende blikken kon, hij bestelde dus gauw bier en deelde het uit aan het peloton, en hij zei: op het Vierde Rijk, en daarna volgde het klinken, op de oude manier, zoals de echte Duitsers dat vroeger deden, waarbij tijdens het klinken een paar druppels op de fles of de hand van de ander terechtwamen, daarmee was de zaak voor die dag dan ook afgedaan, Florian had de hoop dat hij een beetje lucht zou krijgen, want door de week kwam de kwestie meestal niet ter sprake, pas tegen

het weekend, meestal op vrijdag, als de Boss kennelijk al de bijeenkomsten van het weekend in zijn hoofd had, als hij niet over de Opel nadacht, want daar waren echt wel genoeg problemen mee, nu was het de cardan, dan de waterpomp, dan weer de koeling, de ene keer dit, de andere keer dat, heel vaak ging er een lampje branden waardoor zijn gedachten in de eerste plaats naar de reparatie van zaterdag uitgingen, waarvoor ze eerst altijd onderdelen gingen halen, of bij Adelmeyer of bij Eckardt, maar in geen geval bij Opitz, die lui hadden het veel te hoog in de bol, bovendien waren ze van Renault, ze hadden geen reet verstand van Opel, zo onderrichtte hij Florian, en ze gingen naar Adelmeyer of naar Eckardt, en daarna mocht hij het erf niet meer betreden, de Boss zette de auto binnen, en Florian sloot snel de poort achter hem vanwege de hond die aan zijn ketting rukte, en zei alleen: oké, dan ga ik, en hij ging, als het regende, ging hij naar het Herbstcafé, of naar mevrouw Ringer in de bibliotheek, en als het niet regende, naar zijn lievelingsplek aan de oever van de Saale, waar bij de ingang van de sportvelden twee bankjes stonden onder twee kastanjabomen, bijna onmiddellijk aan de waterkant, vlak bij een bruggetje, daar zat hij heel graag, en als de Boss aan zijn auto sleutelde en het niet regende, kreeg hij de kans om urenlang hier op het kleinste bankje van de twee te zitten en verder te overdenken wat hij van meneer Köhler had gehoord, en de ontwikkelingen hier op de bank te verwerken, zo zat hij hier nu ook, het handbalveld was vrij ver weg, het geschreeuw was nauwelijks te horen, en hij zat zich af te vragen wat hij nu moest doen, wat er in Berlijn kon zijn gebeurd, want hij had nog steeds geen antwoord gekregen, hij was gisteren bij meneer Volkenant geweest en hij had ook de postbode uitgevraagd, maar die schudden allebei alleen hun hoofd, maar niet meer spottend, zoals in het begin, maar eerder met medelijden, dus hij had genoeg om te overpeinzen, hij moest bedenken wat hij zou doen, of hij überhaupt iets moest doen, daar zat hij zich het hoofd over te breken onder een van de twee kastanjabomen bij het bruggetje, want misschien was er wel niets aan de hand en was hij te ongeduldig, hij kon tenslotte niet verwachten dat